

Vsebina:

- 110 let radovljiškega planinstva
- Opis meja gospostva Bled iz leta 1721, 1. del

110 LET RADOVLJIŠKEGA PLANINSTVA

110 let radovljiškega planinstva (1895-2005), Zbornik ob 110. obletnici ustanovitve PD Radovljica. Planinsko društvo Radovljica, Radovljica 2005.

10. marca letos je minilo natanko 110 let, odkar so v Klinarjevi gostilni ustanovili radovljiško podružnico SPD, iz katere je izšlo današnje Planinsko društvo Radovljica. Častljivo obletnico so člani društva obeležili tudi s pripravo zbornika, s katerim so dokazali, da niso le dobri gospodarji, alpinisti in reševalci, temveč tudi skrbni kronisti društvene dejavnosti. Vse prispevke, razen zgodovinskega orisa izpod peresa pokojnega dr. Jakoba Prešerna, so napisali aktivni člani in članice PD Radovljica, edini "zunanj" sodelavec je bil Jure Sinobad, ki je zbornik uredil.

Zbornik obsega 148 strani, na katerih najdemo 186 črnobelih in 78 barvnih fotografij ter ponatis grebenske karte Begunjščice in okolice iz leta 1933. Slikovno gradivo je uredil Matej Rupel, ki je tudi avtor fotografije na naslovnici. Matej je domiselno oblikoval barvno prilogo, ki nas po sledih odprav, na katerih so sodelovali radovljiški alpinisti, popelje z grebena Begunjščice na najvišje vrhove sveta in od tam nazaj domov, med lepote Kriških podov.

Uvodni besedi urednika in nagovorom predsednikov PD Radovljica in PZ Slovenije ter radovljiškega župana sledi žlahtno razmišljanje Janeza Pretnarja o povezavi med tradicijo in bodočnostjo. Z zgodovino se v društvu največ ukvarja Tone Tomše. V prispevku o začetkih organiziranega planinstva na Gorenjskem opisuje razmere, ki so botrovale nastanku SPD in njegovih podružnic, med katerimi je bila kot tretja po vrsti ustanovljena prav radovljiška.

Sledi oris zgodovine radovljiške podružnice do leta 1945, ki ga je dr. Jakob Prešeren objavil v *Planinskem vestniku* leta 1955, ko je društvo praznovalo svojo 60-letnico. Dr. Prešeren, ki je bil predsednik društva v letih 1926-30, je zagotovo ena najbolj izrazitih osebnosti slovenskega planinstva. Bil je dunajski doktor prava, ugleden sodnik, pisec potopisov, prispevkov s področja zgodovine in toponomastike ter izjemen fotograf, eden od pionirjev tehnike barvnih diapozitivov na Slovenskem.

Dr. Prešerna je kot društveni kronist v novejšem času nasledil Tone Tomše, ki je za zbornik napisal kar osem člankov. Poleg orisa zgodovine PD Radovljica po letu 1945 je Tomše napisal še prispevke o Valvasorjevem domu pod Stolom, Roblekovem domu na Begunjščici, Pogačnikovem domu pri Kriških jezerih in planinski koči na Goški ravni. Sodeloval je tudi pri predstavitvi 20 načelnikov in predsednikov ter 15 častnih članov PD Radovljica.

Radovljiški planinci že od nekdaj slovijo kot dobri gospodarji. Društvo s skoraj 1300 člani danes upravlja tri kočje in tovorno žičnico, svojo raznoliko dejavnost pa izvajajo v številnih odsekih. Izgradnjo in obnovo tovarne žičnice Trenta – Kriški podi je podrobno popisal sedanji predsednik društva in alpinist Miro Pogačar. Njegov je tudi prispevek o dejavnosti alpinističnega odseka do leta 1981, delovanje odseka po letu 1981 pa je kronološko predstavil Grega Brajnik. Alpinistični odsek PD Radovljica je samostojno organiziral 7 odprav, njegovi člani pa so se udeležili še 14 skupnih odprav na najvišje vrhove sveta. Iz vrst AO Radovljica so izšli mnogi

vrhunski alpinisti, kot so Zvone Andrejčič, Blaž Jereb, Miro Pogačar, Urban Ažman in drugi. S kakšnimi izzivi se srečujejo vrhunski alpinisti, izvemo v zgodbi Zvoneta Andrejčiča, ki je leta 1976 brez resnejših poškodb preživel 80-meterski padec v severni steni Šit nad Tamarjem.

Večina izkušenih alpinistov, ki so se kalili v radovljiškem planinskem društvu, se je po končani alpinistični karieri priključila postaji Gorske reševalne službe Radovljica. Njeno plemenito poslanstvo, ki traja že več kot 40 let, je opisal gorski reševalec in tajnik GRS Slovenije Aleš Zupanc.

Športno-plezalni odsek je še posebej priljubljen med mlajšmi člani PD Radovljica. Dejavnost športno-plezalnega odseka in tekmovalne dosežke njegovih članov je v zborniku predstavil Slavko Grilc. V društvu se zavedajo, da je prihodnost društva odvisna od kakovostnega dela z mladimi in najmlajšimi. Dejavnost mladinskega odseka PD Radovljica do leta 1990 je opisal njegov dolgoletni načelnik Janez Pretnar, pregled delovanja mladinskega odseka v zadnjih 15 letih pa je pripravila sedanja načelnica Metka Albinini.

Janko Baloh piše o nastanku in razvoju vodniškega odseka, ki je svojo dejavnost v zadnjem obdobju razširil tudi na kulturno in družabno področje. Dejavnost markacijskega in propagandnega odseka opisuje Tone Tomše. V pregledu dejavnosti markacijskega odseka najdemo seznam poti, ki jih vzdržuje PD Radovljica, v prispevku o propagandnem odseku pa je avtor predstavil tudi novo celostno grafično podobo društva.

Zbornik se izteče z utrinki iz društvenega življenja, ki jih je občuteno pretil na papir Janez Pretnar. Kot pravi sam, je imel srečo, da je lahko sodeloval z različnimi ljudmi, ki so s svojim delom, znanjem in značajem prispevali k vlogi društva. Janez je dober opazovalec in vredno je prebrati njegove portrete dr. Jakoba Prešerna, Pavla Olipa, Janeza Mraka, Slavka Vengarja, Franca Prešerna, Almirja Kostanjška, Miha Finžgarja, Franca Mezeta, Petra Ježka, Verenke Mencinger, Janka Brinška, Janeza Muleja, Jožeta Pavlina in mnogih drugih, ki so delovali v društvu.

Publikacijo, ki jo je založilo PD Radovljica, so gmotno podprli Občina Radovljica ter nekatera podjetja in zasebniki. Knjigo kljub nizki prodajni ceni (1000 tolarjev za izvod) odlikuje všečna oblika in zgledna kakovost tiska, za kar gredo zasluge Tiskarni Medium iz Zabreznice. Jubilejni zbornik PD Radovljica je lep primer, kako se da z lastnimi močmi in brez medijskega hrupa že za dober milijon tolarjev realizirati 1000 izvodov ene boljših domoznanskih publikacij v zadnjih letih.

Jure Sinobad

OPIS MEJA GOSPOSTVA BLED IZ LETA 1721, 1. del

V Graščinskem arhivu Bled, ki ga hrani Arhiv Republike Slovenije, se nahaja tudi zvezek z oguljenimi rdečimi platnicami. Na zunanjo platnico je prilepljen list papirja, na katerem piše: **Appendix Urbarium auf(s) beschreibung der Herrschaft Veldes Jurium, Fischereyen, Confinen p. p. (formiert) Ao. 1721.** Napis nam pove, da gre za **Dodatek k urbarju in opis sodstva, ribištva, meja itd. blejskega gospostva iz leta 1721.** Dokument vsebuje zanimive podatke o desetinah, naseljih, cerkvah, obrtnikih, planinah, travnikih, gozdovih, pustotah, mitnicah, mostovih in mejah ter o ribiških, vodnih in drugih pravicah v zemljiškem gospostvu Bled. Posebno zanimiv je opis meja blejskega gospostva, ki se deli na dva dela. Prvi ima naslov **Folgen die Confin: vnd Vermörckh der Herrschafft Veldes (Sosledje mejnikov in opombe k mejam gospostva Bled)**, drugi pa **Neÿe Confin Bereitung von Fürstlicher Neigungs (gruppe): Comisions Relationen (Nove meje, pripravil krožek knežje komisije za odnose).** Oba opisa meja gospostva Bled sta pomembna zaradi številnih omemb zemljepisnih imen, med katerimi so zlasti zanimivi zapisi slovenskih imen gora in planot v Julijskih Alpah in Karavankah, kot jih beremo v sicer nemškem besedilu iz leta 1721.

V tej številki prvič objavljamo celoten prepis prvega (fol. 34 in 35) in prve polovice drugega (fol. 36) opisa meja blejskega gospostva. V naslednji številki *Linhartovih listov* bomo objavili še drugo polovico (fol. 37) drugega opisa meja, dele zemljevida z vrisanimi mejniki in abecedni seznam zemljepisnih imen, ki so navedena v obeh opisih meja blejskega gospostva.

**Folgen die Confin: vnd Vermörckh
der Herrschafft Veldes.**

fol. 34

1. *Erstlichen der Confin, wie die herrschafft an allen*
2. *orthen eingeschlossen wirrdet : wie mann au^of*
3. **Ratmans droff** *hinab werths zu^o errithet au^of der*
4. *rechten seithen an der **Wocheiner Sau^o**, ain wenig*
5. *ob der von **Ratmans dorffer wier** f(olgend) welleche au^of*
6. *der herrschafft gru^ondt geschlagen, au^och die herrschafft*
7. *bis an die wier zu^o füschen, aber die Rattmans =*
8. *= dorffer nit weiter, alss bis au^of den **Tu^ompf** undter =*
9. *= halb der **Saa^og** zu^o füschen haben : f(olgend) beÿ den*
10. **Stäinpach oder Camenëgk** *genandt angefangen*
11. *vnd nach der Rissen hinau^of bis **Galle Verch** ge =*
12. *= nandt, vnd darnach ein Thall **Na Dollina** genant*
13. *geradt hinau^of ain alben **Betshena** gehaissen*
14. *biss au^of die höche dess **Vëtschperg**, nochmallt bis*
15. *in den **Vrsprung der Sauitz** f(olgend) dann einerhalb*
16. *dess Vrsprungs des obgemelten wassers ist*
17. *deren von Rattmansdorff gebürgg : f(olgend) au^of der*
18. *Linkhen seithen hinab von **S(anct) Johannes** Kürchen*
19. *an widru^omb herau^oss Ligen die ~~Perck~~ Perg genandt*

1. **Schau^onekh, Schwarzenperg oder Tscherna gora, Lisez**
2. **vnd Prod**, *welliche biss au^of die Schaidt der herrschafft*
3. *Zu^o egehörig, die andere seiten ist der **graffschafft Görz***
4. *hinnach **Lakh** vnd **Rattmans dorff** : von dauon sichtet*
5. *mann dass gebürg **Flitsch** von den Spiz diesses*
6. *Pergs, au^of **Crainberg** biss au^of den ~~Perck~~ Pach **Pishenikh***
7. *genandt, vnd herab werts beÿ den **Karnerischen Sau^o***
8. *der halbe flu^oss bis au^of die **Pollaner Pru^okhen***
9. *ist der herrschafft hinüber den **Jau^oernikh** au^of der*

fol. 35

10. *Notschen gareüth. Von dannen hinau^of confiniertes*
11. *mit der herrschafft Weissenfels, nochmalts au^of*
12. *den Perg Schu^ositza, nach dem tröff des Perges biss*
13. *au^of den Perg Welschiza genandt, von wellichen*
14. *perg zu^o negst Khärendten anstost.*

Prepis opisa meja blejskega gospostva II. (fol. 36-37):

Neje Confin Bereitung von fürstlicher meist: Comisions Relationen.

fol. 36

1. *Anfangendt von der Wilden währ welliche au^of der*
2. *herrschafft gru^ondt geschlagen, ~~welliche~~ rechtige seithen gögen*
3. *Rattmans dorff, von sollichen hinau^off gögen Ca =*
4. *= menëgkh von dort gögen Sohe Verch nach der rissen*
5. *oder scheid obwo mann mit der Herrschafft Ratt =*
6. *= mans dorff angräntzet, sodann obwo mann mit der*
7. *herrschafft Laakh confiniert au^of Lubianske Verch:*
8. *von dort Retitevoez : von dort Petschana Galle Verch*
9. *vnd von dort weiters der Schärpfe nach bis Fitsch oder*
10. *Vitschperg, obwo mann Tallmein angäntzt,*
11. *von dort alles nach der schärpfe zu^o vorstehen au^of*
12. *Schaunech, dann au^of Zerna gora, dann Salisiz, dann*
13. *au^of Osredecke, dann au^of Pollane, dann au^of Sucho :*
14. *dann au^of Vogu, obwo vnterhalb die Feÿstrüzer Alben*
15. *ist, dann au^of Gognatsch, obwo die Wütnacher Alben,*
16. *dann au^of Commena obwo mann mit dem Flütschern*
17. *confiniert yber der schärpfe au^of Jessera, was au^os die Sauiz entsprings, sodan*
18. *au^of Lemish : vnd so dann au^of Pichauetz obwo man*
19. *von dort gögen Flütsch hinab sichtet, von dort au^of*
20. *Terglau obwo mann mit Lengenfeldt oder Moistrana confiniert*
21. *sodann au^of Na Ledina oder Na Ratach, sodann au^of Gore oder Hochen*

(nadaljevanje in konec v naslednji številki)